

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Л. В. МОСІЄВИЧ «ДИХОТОМІЯ ЕВФЕМІЇ / ДИСФЕМІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ»

У лінгвістичному плані проблематику евфемії та дисфемії вивчають із XIX ст. Однак найбільший інтерес до цих явищ спостерігається в другій половині XX ст., що зумовлює появу розмаїття наукових праць. Самі ж евфемія й дисфемія як стилістичні фігури, на наше переконання, – явища універсальні та багатомірні. Вони володіють культурним, історичним, соціальним, психологічним і лінгвальним спектром та є засобом забезпечення комунікативного комфорту/дискомфорту. Вони сприяють або руйнують досягнення кооперативної співпраці з адресатом із позиції лінгвопрагматики.

Монографію Л.В. Мосієвич виконано в межах нової лінгвістичної дисципліни – когнітивної лінгвістики. Вона спрямовується на аналіз лінгвокогнітивних і соціофункційних параметрів евфемії й дисфемії в англійській мові. У цьому її актуальність, яка зумовлюється саме тим, що в ній аналізується парадигматика евфемії та дисфемії, опис яких із позицій новітньої когнітивної наукової парадигми знання є далеким від завершення. Дослідження чітко прокламує плідність когнітивного підходу до вивчення лексичних структур евфемізації й дисфемізації та їх ужитку в наративному просторі англійськомовного художнього прозового тексту у векторі історії та публіцистичного тексту.

Наукова новизна й актуальність рецензованої монографії є безсумнівними: чимало штрихів подано вперше, а новизна визначається підходом до студій – синтезом досягнень новітніх лінгвістичних дисциплін. І власне в цьому постає критичне побажання: доцільніше було б аналізувати висунуту в праці концептуальну модель виникнення й дієвості стилістичних фігур евфемії та дисфемії з позиції не традиційної, а дискурсної стилістики, а також до уваги варто брати контекстуалізований фрагмент тексту, а не окреме речення. Тоді легше простежити дієвість евфемії й дисфемії в наративному просторі прозового тексту не як ланцюг випадковостей, а як закономірний результат еволюції британського соціуму в комунікативно-поведінковій адаптації до сприйняття дискурсно-табуйованих або агресивних формул у діячому зрізі. Наукова новизна монографії визначається також методологічною платформою дослідження, оскільки фреймовий підхід дозволив Л.В. Мосієвич застосувати міждисциплінарний аналіз об'єкта студій і з'ясувати його конвергентний характер.

У першому розділі роботи прозондовано розбіжності у вивченні евфемізмів і дисфемізмів, висвітлено проблематику їх визначення, класифікації та стильової приналежності, поширеність, предметно-понятійну сферу, засоби евфемізації й дисфемізації. У полі зору автора лежать складні питання, що не мають однозначного трактування в сучасній науці: проблема опису різних етапів у процесі пізнання, роль оцінки в пізнанні та механізм зародження евфемізмів і дисфемізмів, їх класифікація й основні риси. Однак зауважимо, що Л.В. Мосієвич са-

мостійно й науково підходить до розмаїтих критичних поглядів, відзначаючи їхні слабкі та сильні сторони, виявляючи при цьому зрілість і незалежність у наукових міркуваннях. Проте, на нашу думку, у цьому розділі бракує чіткої межової визначеності евфемізмів і дисфемізмів.

У другому розділі вперше розроблено когнітивну концепцію визначення евфемії та дисфемії, ідентифіковано такі когнітивні механізми утворення евфемізмів і дисфемізмів, як перспективізація, концептуалізація, абстракція й акцентування, а також встановлено міжконцептуальні зв'язки, зокрема зв'язок на основі подібності, контрасту, суміжності, градуальний та ієрархічний зв'язки, що забезпечують взаємодію вихідного концепту та концепту, репрезентованого евфемізмом або дисфемізмом. Визначення когнітивних механізмів, які беруть участь під час утворення нових субститутів, зокрема й нового концептуального змісту, уможливило також виділення Л.В. Мосієвич двох типів евфемістичних і дисфемістичних виразів: формального та семантичного. На наше переконання, вдалим є фреймове моделювання процесів евфемізації й дисфемізації в сучасній англійській мові.

Цілком закономірним є те, що Л.В. Мосієвич у третьому розділі монографії приділяє значну увагу висвітленню проблем лексикографічної репрезентації евфемізмів і дисфемізмів. Автор проаналізувала чимало словників, надала перелік стилістичних позначок для потенційних евфемізмів та дисфемізмів, здійснила математичний підрахунок лексичних одиниць із негативним і позитивним забарвленням у словнику «MacMillan English Dictionary». Ми цілком згодні з тим, що недоліки стилістичного опису цих одиниць викликають труднощі у визначенні певного критерію належності слів до категорій евфемізмів і дисфемізмів.

У четвертому розділі розвідки автор здійснила дослідження парадигматики евфемізмів та дисфемізмів на матеріалі британської прози в діячому вимірі. Також вона якісно змоделювала концепти MARRIAGE і PREGNANCY, визначила типологію розглянутих фреймів, деталізувала їх евфемістичну й дисфемістичну вербалізацію, здійснила порівняльний аналіз темпоральної вербалізації зазначених фреймів та простежила динаміку розвитку цих феноменів. Безумовно перевагою цього розділу є послідовний і логічний характер процедури аналізу, запропонованої Л.В. Мосієвич: докладний опис семантичних елементів концептів MARRIAGE і PREGNANCY, виявлення ядерних та периферійних складових їхньої польової структури, з'ясування того, як семантичний рівень концепту корелює з рівнем його лексичних репрезентацій. У четвертому розділі монографії чимало таблиць, цінних своєю лаконічністю, які завершують уявлення про об'єкт дослідження та включаються в загальний текст розвідки, супроводжуючись розгорнутими ко-

^{*}(Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2015. – 212 с.)

ментарями. Автор продемонструвала при цьому самостійність мислення, гарне філологічне чуття, якісне володіння стилем викладу. У цілому пропонований увазі читача аналіз носить переконливий і достовірний характер.

Комунікативно-прагматичні особливості евфемізмів та дисфемізмів, на нашу думку, цілком релевантно подано крізь призму політичного дискурсу в п'ятому розділі. Досить сміливим рішенням є звернення автора до вербалізації українсько-російського конфлікту в британських мас-медіа. Л.В. Мосієвич вперше серед українських лінгвістів звернулася до лінгвального аспекту вербалізації цього конфлікту, яскраво проілюструвала факти маніпулятивного потенціалу евфемізмів і дисфемізмів, визначила структурні особливості цих одиниць у політичних текстах. Цілком резонним є висновок, що в сучасному англomовному політичному дискурсі евфемізують переважно певні події, явища, що свідчить про бажання висвітлити політичну діяльність як позитивну, результативну. Натомість суб'єкти й об'єкти політичної діяльності представлені здебільшого дис-

фемістично, що свідчить про низький рівень подолання суперечок або їх загострення в площині сучасної політичної культури.

Розкриття стратегічного потенціалу евфемізмів і дисфемізмів, визначення специфіки їх функціонування як маніпулятивних мовних засобів та емоційно налаштованих тактик детермінує розширення предметного спектра комунікативної лінгвістики.

Значний інтерес викликає супровід кожного розділу епіграфами, а також список найцікавіших англomовних евфемізмів.

Проведене Л.В. Мосієвич дослідження здійснено з урахуванням досягнень сучасної лінгвістики, воно має перспективне використання в українському науковому просторі. Оскільки останнім часом процес утворення евфемізмів і дисфемізмів відбувається зі зростаючою інтенсивністю, вони отримують широке розповсюдження в різних сферах мовленнєвої діяльності, то їх дослідження робить значний внесок у вивчення національної своєрідності мовної картини світу та мовленнєвої поведінки носіїв англійської мови.